

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Фізичний факультет

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана з навчальної
роботи фізичного факультету

Оксана МОМОТ

«12» вересня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
для студентів

Галузь знань **10 Природничі науки**
Спеціальність **104 Фізика та астрономія**
Освітня програма **Оптика**
Освітній рівень **Перший (бакалаврський)**
Вид дисципліни **Обов'язкова**

Форма навчання	денна
Навчальний рік	<u>2026/2027</u>
Семестр	VII
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладач: **Марина МОСКАЛЬЧУК**, к.ф.н., асистент кафедри філософії та методології науки

Пролонговано: на 20 /20 н.р. _____ (_____) «__»__ 20__ р.
на 20 /20 н.р. _____ (_____) «__»__ 20__ р.

КИЇВ – 2025

Розробники: **Марина МОСКАЛЬЧУК**, к.ф.н., асистент кафедри філософії та методології науки

Затверджено « 29 » серпня 2025 р.

Зав. кафедри філософії та методології науки

 (Сергій ПЕТРУЩЕНКОВ)

Протокол № 1 від « 29 » серпня 2025 р.

Схвалено науково - методичною комісією філософського факультету

Протокол від « _____ » _____ 2025 року № _____

Голова науково-методичної комісії (Ірина МАСЛІКОВА)

« _____ » _____ 2025 року

Схвалено науково - методичною комісією фізичного факультету

Протокол від « 12 » вересня 2025 року № 01

Голова науково-методичної комісії (Олег ОЛІХ)

« _____ » _____ 2025 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – забезпечити засвоєння специфіки філософського осягнення дійсності, ознайомити із наявними філософськими концепціями, які розкривають поліфонізм та плюралізм філософського мислення, створити умови для формування світоглядно-методологічної культури студентів.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

- До початку вивчення цього курсу студенти мають **знати** основні етапи та характеристики історико-культурного процесу, що базуються на знаннях шкільної програми дисциплін «Історії», «Людини і світ», «Етики».
- **Вміти** збирати та інтерпретувати інформацію щодо феноменів та явищ світу й культури, розуміти сутність філософських проблем, тем, ідей, вміти аналізувати філософські та наукові тексти;
- **Володіти елементарними навичками** сприйняття та аналізу інформації; критичного ставлення та прогнозування стосовно політичних, економічних, культурних подій та явищ.

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна «Філософія» є обов'язковою дисципліною Вищих Навчальних Закладів. Навчальна дисципліна «Філософія» дає можливість прилучити студентів до світоглядної та методологічної культури, накопиченої людством за всю історію свого існування, показати цілісний, інтегративний характер знань про навколишній світ, підкреслити принципову важливість для кожної людини її вільного світоглядного самовизначення, вибору активної життєвої позиції. Філософія – це світоглядна і водночас методологічна основа, на базі якої відбувається засвоєння гуманітарних, загальноосвітніх, фундаментальних та прикладних дисциплін. Значною мірою саме завдяки їй стає можливий вихід свідомості студентів за межі вузькопрофесійної підготовки, орієнтація на загальнолюдські цінності.

4. Завдання (навчальні цілі) – навчити студентів самостійно орієнтуватись в палітрі філософських напрямків, течій і шкіл; сформувати вміння співвідносити філософські, світоглядні ідеї та теорії з практикою суспільного життя, включаючи дослідження граничних засад, найбільш загальних і глибоких ідей і принципів, які людина повинна використати в своєму житті та діяльності, в розумінні дійсності та ставленні до неї.

Дисципліна спрямована на формування наступних програмних компетентностей:

ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК11. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК12. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного)

суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, їх місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ФК12. Усвідомлення професійних етичних аспектів фізичних та астрономічних досліджень.

ФК13. Орієнтація на найвищі наукові стандарти – обізнаність щодо фундаментальних відкриттів та теорій, які суттєво вплинули на розвиток фізики, астрономії та інших природничих наук.

5. Результати навчання:

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Ко д	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	Історію формування і розвитку філософії, її основні проблеми, напрями та школи	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, письмова контрольна робота, іспит	6
1.2	Специфіку методології пізнавального і ціннісного освоєння людиною дійсності	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, письмова контрольна робота, іспит	6
1.3	Понятійний апарат філософського знання	Лекція, самостійна робота	Письмова контрольна робота, іспит	7
1.4	Основні шляхи (способи) філософування	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, письмова контрольна робота, іспит	6
1.5	Основні філософські проблеми (буття, матерія, свідомість, людина, суспільство, природа, практика,	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, самостійна робота, письмова контрольна робота, іспит	7

	пізнання, цінності тощо) та специфіку їх трактування в різних філософських школах			
1.6	Місце і роль філософії в суспільстві, її основні функції та задачі	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповіді, письмова контрольна робота, іспит	8
	Вміти:			
2.1	Самостійно опрацьовувати філософські тексти, здійснювати їх критичний аналіз	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, самостійна робота, іспит	7
2.2	Порівнювати світоглядні парадигми, ідеологічні і релігійні конструкції, концепції, виділяти їх сильні і слабкі сторони;	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, самостійна робота, іспит	7
2.3	Оперувати понятійним апаратом філософії, розвивати абстрактне мислення	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, письмова контрольна робота, іспит	6
2.4	Обґрунтовувати і відстоювати власну світоглядну і життєву позиції, виявляти, ставити та вирішувати проблеми	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, самостійна робота	7
2.5	Застосовувати отримані знання при аналізі і оцінці суспільних процесів та явищ	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, письмова контрольна робота	6
2.6	Аналізувати історико-філософський процес, предметну сферу різних філософських та природничих	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, самостійна робота, іспит	7

	дисциплін.			
	Комунікація:			
3.1	Використовувати знання іноземних мов для аналізу інформаційних інтернет-ресурсів, читання новітньої філософської літератури в підготовці до семінарських занять та написання самостійних робіт	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді	3
3.2	Презентувати результати проведених досліджень та здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій, конспектів	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, самостійна робота	3
3.3	Вести полеміку стосовно філософських питань на основі володіння категоріально-поняттєвим апаратом філософії	Семінари	Дискусії	3
	Автономність та відповідальність:			
4.1	Самостійно шукати та критично опрацьовувати літературу з різних джерел;	Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, самостійна робота	4
4.2	Вирішувати самостійно комплексні завдання, що поставлені в індивідуальних роботах;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, самостійна робота	4

4.3	Самостійно приймати та обґрунтовувати власні рішення	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, самостійна робота іспит	3
-----	--	-----------------------------	--	---

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін)

Результати навчання дисципліни	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	3.1	3.2	3.3	4.1	4.2	4.3
Програмні результати навчання																		
ПРН17. Знати і розуміти роль і місце фізики, астрономії та інших природничих наук у загальній системі знань про природу та суспільство, у розвитку техніки й технологій та у формуванні сучасного наукового світогляду.	+		+		+		+	+	+		+	+		+	+	+		+
ПРН19. Знати та розуміти необхідність збереження та примноження моральних, культурних та наукових цінностей і досягнень суспільства.	+	+		+		+		+	+	+	+	+	+					+
ПРН22. Розуміти значення фізичних досліджень для забезпечення сталого розвитку суспільства.		+				+		+			+	+						
ПРН23. Розуміти історію та закономірності розвитку фізики та астрономії.							+				+	+				+		
ПРН24. Розуміти місце фізики та астрономії у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.		+					+			+	+	+				+	+	

7. Схема формування оцінки:

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (знання 1.1 – 1.6), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (вміння 2.1-2.6); (комунікація 3.1-3.2); (автономність та відповідальність 4.1-4.3), що складає 60% загальної оцінки.

7.1 Оцінювання семестрової роботи:

1. Усна доповідь, доповнення та участь в дискусіях на семінарах: РН 1.1, 1.2, 1.4, 1.5, 1.6, 2.1, 2.2, 2.4, 2.5, 2.6, 3.1, 3.2, 3.3, 4.1 - 25 / 40 балів
2. Самостійна робота (Аналіз філософського тексту, есе): РН 1.5, 1.4, 2.1, 2.2, 2.4, 2.6, 3.2, 4.1, 4.2, 4.3 - 6/10 балів
3. Підсумкова контрольна робота: РН - 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 1.6, 2.2, 2.5, - 5/10 балів

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усіх (двох) частин навчальної дисципліни. Загальна семестрова оцінка складаються із балів, отриманих за 1) усні доповіді на семінарах, доповнення та участь в дискусіях, 2) самостійну роботу, у вигляді аналізу філософського тексту, 3) контрольну роботу. Всі види робіт в семестрі мають в підсумку:

в максимальному вимірі **60 балів**

в мінімальному вимірі **36 балів**

У разі відсутності на семінарському занятті студент має відпрацювати завдання на семінар в письмовій формі.

Підсумкове оцінювання у формі іспиту:

Іспит у письмовій формі - РН 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 2.1, 2.2, 2.3, 2.6, 4.3 – 24/40 балів

Іспит виконується у письмовій формі. Білет складається з тестового завдання, яке оцінюється за шкалою у 30 балів та одного відкритого питання, що оцінюється у 10 балів; в загальному підсумку це дає 40 балів за іспит.

Студент не допускається до іспиту, якщо під час семестру набрав менше, ніж 36 балів.

Для отримання загальної позитивної оцінки з дисципліни оцінка за іспит не може бути меншою 24 балів. Таким чином, підсумкова оцінка з дисципліни (мінімум 60, максимум 100 балів) складається із суми кількості балів за семестр (мінімум 36, максимум 60 балів) та екзаменаційної роботи (мінімум 24, максимум 40 балів).

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	Іспит	Підсумкова оцінка
Мінімум	36	24	60
Максимум	60	40	100

7.2 Організація оцінювання:

Види робіт		Семестрова кількість балів	
		Min – 36 балів	Max – 60 балів
Усна відповідь	Протягом семестру	«5» x 3 = 15	«10» x 3 = 30
Доповнення, участь в дискусіях	Протягом семестру	«3» x 4 = 12	«5» x 2 = 10
Самостійна індивідуальна робота	Аналіз філософського тексту	«6» x 1 = 6	«10» x 1 = 10
Підсумкова контрольна робота	Наприкінці 2 модулю	«3» x 1 = 3	«10» x 1 = 10
*у разі відсутності студента на семінарському занятті, розглянуті на семінарі питання відпрацьовуються у письмовій формі. Загальна кількість балів за аудиторну роботу складає 60% від семестрової кількості балів			

Критерії оцінювання:

Усна відповідь:

10-9 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу, першоджерела, презентації.

8-6 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності.

5-0 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, першоджерела. Має у відповіді суттєві неточності.

Доповнення / дискусія:

5 балів – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми.

2 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію.

Самостійна робота:

10-9 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, апелює до поглядів відомих філософів, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість письмової роботи.

8-7 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність в письмовій роботі. Допускаються несуттєві неточності.

6-5 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності.

4-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі.

Підсумкова контрольна робота, у письмовій формі:

10-8 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність письмової роботи

7-5 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності.

4-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі.

Іспит виконується у вигляді тестового завдання та оцінюється у 40 балів: Тестове завдання складається з закритих питань та одного відкритого питання. Закриті питання оцінюються у 30 балів, відкрите питання тесту оцінюється у 10 балів.

Оцінювання відкритого питання тесту:

10-8 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, спирається на погляди відомих філософів, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, власну позицію.

7-5 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє достатній рівень самостійності. Допускаються несуттєві неточності

4-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдання.

Шкала відповідності:

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

№	Назва лекції	Кількість годин			
		лекції	семінари	самостійна робота	Консультації
Змістовий модуль 1: Філософська пропедевтика					
1	Філософія і коло її проблем. Загальні уявлення про філософію і філософування	2	2	5	
2	Антична філософія	2	2	5	
3	Філософська думка доби Середньовіччя та Відродження	2	2	5	
4	Головні ідеї філософії Нового часу	2	2	5	
5	Особливості німецької класичної філософії	4		5	
6	Сучасна філософія	2	1	5	
7	Філософська думка в Україні	2		5	
Змістовий модуль 2: Теоретична та практична філософія					
8	Онтологія як філософське вчення про буття	2	1	5	
9	Проблема свідомості	2	1	5	
10	Людина як предмет філософського аналізу	2	1	5	
11	Проблема пізнання у філософії.	4		5	

	Наука як соціокультурний та пізнавальний феномен				
12	Культура і цивілізація	2		5	
13	<i>Підсумкова контрольна робота</i>	2			
14	<i>Консультації</i>				1
15	Самостійна робота			17	
	ВСЬОГО	30	12	77	1

Загальний обсяг **120 год.**, в тому числі:

Лекцій – **30 год.**

Семінари – **12 год.**

Консультація – **1 год.**

Самостійна робота - **77 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Філософія: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол.авторів; за ред. Л.В.Губерського. – Харків: Фоліо, 2018. 621 с.
2. Марія Фюрст, Юрген Тринкс. Філософія. 2-ге видання. К.: Дух і літера, 2023. 536 с.
3. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб./за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. 621 с.
4. Філософія: хрестоматія для бакалаврів фіз.-мат. і природн. спеціальностей. У 2 т. Т. 1. Філософська пропедевтика /авт.-упоряд. І.С. Добронравова, О.В. Руденко, О.В. Комар та ін.; заг. Ред. І.С Добронравова, О.В. Руденко. 2-ге вид. доп. К.: ВПЦ «Київський університет», 2020. 879 с.
5. Філософія: хрестоматія для бакалаврів фіз.-мат. і природн. спеціальностей. У 2 т. Т. 2. Теоретична та практична філософія/авт.-упоряд. І.С. Добронравова, О.В. Руденко, О.В. Комар та ін.; заг. Ред. І.С Добронравова, О.В. Руденко. 2-ге вид. доп. К.: ВПЦ «Київський університет», 2020. 543 с.
6. Охріменко О.Г. Фундаментальні філософські проблеми. – К., 2002.
7. Петрушенко В.Л. Філософія (вступ до курсу, історія світової та української філософії, фундаментальні проблеми сучасної філософії). Львів, В-тво: Львівська політехніка, 2019, 596с.
8. Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д., Чекаль Л.А. Філософія: Навч.посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Видавничий центр «Академія», 2001.
9. Філософія: Навч. посіб. для студ. і асп. вищ. навч. закл. / Іван Федотович Надольний (ред.). – К., 2001.

Додаткова:

1. Августин Сповідь https://shron1.chtyvo.org.ua/Augustinus_Aurelius/Spovid.pdf?
2. Аквінський Т. Коментарі до Арістотелевой «Політики». К.: Основи. 2003. (djvu) https://chtyvo.org.ua/authors/Akvinskyi_Toma/Komentari_do_Aristotelevoi_Polityky/
3. Арістотель Нікомахова етика. К., 2002. http://am.history.univ.kiev.ua/Nikomakhova_etyka.pdf
4. Арістотель. Метафізика (фрагменти)/ Читанка з філософії. К.: Довіра, 1992. Т.1: Філософія стародавнього світу. С. 149-164. https://shron1.chtyvo.org.ua/Aristotle/Metafizyka_frahmenty.pdf?
5. Боецій Розрада від філософії https://shron1.chtyvo.org.ua/Boetsii_Severyn/Rozrada_vid_filosofii.pdf
6. Вітгенштайн Л. Tractatus Logico-Philosophicus. Філософські дослідження. Київ: Основи, 1995. <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/vitgen.html>
7. Вольтер Кандід: Філософські повісті (збірник). Харків :Фоліо, 2011. <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=148>
8. Гайдеггер М. Шлях до мови // Дорогою до мови. Л.: Литопис, 2007. https://shron1.chtyvo.org.ua/Heidegger_Martin/Shliakh_do_movy.pdf?
9. Гадамер Г.-Г. Істина і метод. основи філософської герменевтики. <http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/gadamer.html>
10. Гадамер Г.-Г. Мова і розуміння https://chtyvo.org.ua/authors/Gadamer_Hans-Georg/Mova_i_rozuminnia/
11. Гельвецій К.А. Про людину, її розумові здібності та її виховання. К., 1994. https://chtyvo.org.ua/authors/Helvetsii_Klod_Adrian/Pro_liudynu_ii_rozumovi_zdibnosti_ta_ii_vykhovannia/
12. Гоббс Т. Левіафан. К.: Дух і Літера, 2000. https://shron1.chtyvo.org.ua/Thomas_Hobbes/Leviafan_abo_Sut_budova_i_povnovazhennia_derzhavy_tserkovnoi_ta_svitskoi.pdf?
13. Гуссерль Е. Криза європейських наук і трансцендентальна феноменологія// Філософська думка, 2002. №3. С134-149. https://shron1.chtyvo.org.ua/Husserl_Edmund/Kryza_yevropeiskykh_nauk.pdf?
14. Декарт Р. Метафізичні розмисли. К.: Юніверс, 2000. <http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/Dekart/index.html>
15. Джеймс В. Що таке прагматизм? К., 2000.
16. Дільтей В. Виникнення герменевтики // Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями. Хрестоматія. К., 1996. <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/diltej.html>
17. Декарт Р. Міркування про метод. К.: ТанDEM, 2001. http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/decart_metod.htm

- 18.Добронравова І.С. Некласична раціональність для нелінійної науки. // Вісник Київського університету. Серія: Філософія. Політологія. Вип.29. – К.: 1999.
- 19.Добронравова І.С. Ідеали і типи наукової раціональності. - К.: ВЦ "Київський університет". – К.: 1999 , с. 24-28.<http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/dobr-ideal.html>
- 20.Добронравова І.С. Ставлення людини до природи: синергетичний аспект. //Філософія. Антропологія. Екологія. –Альманах. Випуск перший. / <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/dobr-ecology.htm>
- 21.Кант І. Відповідь на запитання Що таке Просвітництво? // Мислителі німецького Романтизму. Івано-Франківськ, 2003. С. 158-161. <https://vpered.wordpress.com/2019/07/04/kant-erklarung/#:~:text=%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%82%D0%B2%D0%BE%20%E2%80%94%D1%86%D0%B5%20%D0%B2%D0%B8%D1%85%D1%96%D0%B4%20%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B8%20%D0%B7%D1%96,%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%81%D1%8F%20%D0%BD%D0%B8%D0%BC%20%D0%B1%D0%B5%D0%B7%20%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D1%8C%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BA%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%82%D0%B2%D0%B0>
- 22.Кант І. Критика чистого розуму. К.: Юніверс, 2000. https://shron1.chtyvo.org.ua/Kant_Immanuel/Krytyka_chystoho_rozumu.pdf?PHPSESSID=9dvfab8thc4ee021kurdv9b2d5
- 23.Крічлі С. Вступ до континентальної філософії/ Пер. з англ. Вадима Менжуліна. - Київ: ТОВ "Стилос", 2008. - 152 с. <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/krichli/index.htm>
- 24.Крисаченко В.С. Людина і біосфера / https://chtyvo.org.ua/authors/Krysachenko_Valentyn/Liudyna_i_biosfera/
- 25.Комар О.В. Гуманізація науки чи натуралізація філософії? <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/OKomar.pdf>
- 26.Леві-Строс К. Структурна антропологія. К., 1997. https://shron1.chtyvo.org.ua/Levi-Strauss_Claude/Struktura_mifiv.pdf
- 27.Ліотар Ж.-Ф. Ситуація постмодерну/ Філософська і соціологічна думка Вип. 5-6, 1995. - С. 15-38 https://chtyvo.org.ua/authors/Lyotard_Jean-Francois/Sytuatsia_postmodernu/
- 28.Людина в складному світі / за ред. Н. В. Кочубей, М. О. Нестерової; вступне слово В.П. Адрущенко // http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/humen_2017_.pdf
- 29.Мак'явеллі Н. Державець. https://shron1.chtyvo.org.ua/Machiavelli_Niccolo/Derzhavets.pdf
- 30.Ніцше Ф. Так казав Заратустра. К., 1993. https://chtyvo.org.ua/authors/Nietzsche_Friedrich/Tak_kazav_Zaratustra/

31. Паскаль Б. Думки. часопис. К.: Дух і Літера, 2009.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Pascal_Blaise/Dumky.pdf?
32. Після філософії: кінець чи трансформація? Рорті, Ліотар, Фуко, Деррида, Девідсон, Дамміт, Патнем, Апель, Габермас, Гадамер, Рикьор, Макінтайр, Блуменберга, Тейлор/ Переклад за редакцією В. В. Ляха. К.: Четверта хвиля. 2000. 432 с. (для аналізу можна обрати 1 статтю)
https://shron1.chtyvo.org.ua/Rorty_Richard/Pislia_filosofii_Kinets_chy_transformatsiia7.pdf?
33. Платон. Діалоги. К.: "Основи", 1995. (djvu)
<https://chtyvo.org.ua/authors/Plato/Dialohy/>
34. Пікер П. Про інтерпретацію
https://shron1.chtyvo.org.ua/Riceur_Paul/Pro_interpretatsiu.pdf?
35. Роттердамський Е. Похвала Глупоті...
<https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=3963>
36. Руденко О.В. Істини в епістемології та філософії науки // К.: Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Філософія. Політологія. 2009
37. Руденко О.В. Філософія освіти або чи потрібна освіті філософія// Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Філософія. Політологія. – Вип.1(119). 2015. С. 41-43.
38. Руденко О.В. Погляд на науку як соціокультурний феномен // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Філософія. Політологія. – Вип. 49
[/ http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Rudenko/statya_ukr.htm](http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Rudenko/statya_ukr.htm)
39. Руссо Ж.-Ж. Про суспільну угоду. К., 2001.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Russo_Zhan-Zhak/Pro_suspilnu_uhodu_abo_pryntsypy_politychnoho_prava.pdf?
40. Сартр Ж.-П. Буття і ніщо. К., 2001. https://shron1.chtyvo.org.ua/Sartre_Jean-Paul/Buttia_i_nischo_frahmenty.pdf?
41. Сидоренко Л.І. Філософське осмислення людини
[// http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/sid-phil-human.htm](http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/sid-phil-human.htm)
42. Табачковський В. Життєвий світ людини і пізнання: персоналістична інтерпретація / Філософська думка, 2006. – №2.
43. Фіхте Й.Г. Промови до німецької нації // Мислителі німецького Романтизму. Івано-Франківськ. Вид-во "Лілея-НВ", 2003. С. 110-134.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Fichte_Johann/Promovy_do_nimetskoj_natsii_frl.pdf?
44. Шелер М. Сутність моральної особистості / Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки. Хрестоматія: Навч. Посібник / Упорядники В.В. Лях, В.С.Пазенок. – К.: Ваклер, 1996. <http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/sheler.html>
45. Юнг К.Г. Архетипи колективного несвідомого (фрагменти) https://shron1.chtyvo.org.ua/Yung_Karl/Arkhetypy_kolektyvnoho_nesvidomoho_fr.pdf?
46. Ясперс К. Осьова епоха // «Д», Л., 1990. №3. https://chtyvo.org.ua/authors/Jaspers_Karl/Osiova_epokha_frahment/

